

4V-hanke
Välitä, Vaikuta, Viihdy, Voi hyvin

HYVÄ KÄYTÄNTÖ

TYHJÄN LAUTASEN MALLI – VINKKEJÄ KOULUN RUOKALAAN

Avainsanat: koulu, toimintavinkki, motivointi, energian ja veden säästö, jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, kestävä elämäntapa

Kenelle: kouluille

Tavoite

Vähentää ruokalassa syntyvän biojätteen määrää ja oppia ottamaan ruokaa lautaselle vain sen verran minkä syö.

Hyvä käytäntö pähkinänkuoressa

Monissa kouluissa on tartuttu biojätteiden vähentämisessä härkää sarvista ja ryhdytty sanoista tekoihin. Joissain koulussa biojäteastia punnitaan päivittäin, ja punnitustulos tai vaa'an viisarin liike on seinällä kaikkien nähtävillä. Tämä motivoi oppilaita ottamaan ruokaa sen verran kuin jaksaa syödä. Toisissa kouluissa on otettu biojäteastia kokonaan pois ja huomattu, ettei sitä enää kaivatakaan: ruokajätettä ei synny, kun lautaset syödään tyhjiksi. Opetut tavat ovat jääneet kouluissa elämään ja biojätteen määrää on saatu huomattavasti vähennettyä.

Toteuttaminen

Biojättekampanja voidaan toteuttaa monella tapaa, mutta tärkeintä on tiedottaa asiasta oppilaille ja vanhemmille sekä muistuttaa ruokalassa toimimisesta ja ruuan annostelusta: jokainen saa ottaa sen minkä jaksaa syödä ja lisää saa aina hakea, mutta koska ruuan saa annostella itse, sitä ei pitäisi jäädä roskiin heitettäväksi. Samalla on hyvä muistuttaa mitkä jätteet ovat biojätettä, esimerkiksi servietit ja teepussitkin kuuluvat biojäteastiaan.

Resurssit

Toteuttaminen ei välttämättä vaadi koululta ylimääräistä resurssia. Tarpeellisia voivat olla esimerkiksi vaaka ja seinälle askarreltu täydennettävä taulukko.

Kokemuksia

Tapanilan ala-asteella Helsingissä huomattiin selkeä vähennys biojätteen määrässä, kun oppilaat näkivät biojäteastian painon päivittäin ja huomasivat, kuinka oman ruuan jättäminen lisäsi painoa. Tyhjä biojäteastia oli asetettu vanhan vaa'an päälle ja vaa'an metallinen viisari heilahti aina, kun

TYHJÄN LAUTASEN MALLI – VINKKEJÄ KOULUN RUOKALAAN

astiaan laittoi ruokaa. Ruuan jättämistä vähentää myös se, että jokaisen oppilaan pitää näyttää tyhjäksi syöty lautanen opettajalle saadakseen luvan poistua ruokalasta.

Kulosaaren ala-asteella Helsingissä huomattiin, että ruokalassa syntyi biojätettä 7,5 ämpärillistä viikossa. Se oli liikaa, joten keittiöhenkilökunnan kanssa ideoitiin kampanja biojätteen määrän vähentämiseksi. Ruokalan seinälle pantiin suuri taulukko, jossa oli sarakkeet kahdelle viikolle. Emännät kiinnittivät joka päivä oikean päivän kohdalle pahvista leikatun ämpärin kuvan, joka oli kertyneen biojätteen määrästä riippuen väritetty esimerkiksi puolilleen tai täyteen. Monesti taulun alla oli monta innokasta pikku naamaa tutkimassa taulukkoa ja miettimässä mistä johtuu, että jonakin päivänä biojätettä on syntynyt ämpärillinen ja joskus ei yhtään. Kampanjaan liittyi myös vuoden aikana pidettyjä teemaviikkoja ja päivänavauksia, oppilasvahteja ruokalassa, keskusradiotiedotuksia, valokuvanäyttely ja esityksiä keskustelevisiossa. Kampanjan jälkeen biojätettä syntyy ruokalassa enää vain noin neljä ämpäriä viikossa!

Hiidenkiven peruskoulussa Helsingissä päätettiin keväällä 2010 ottaa isot biojäteastiat kokonaan pois oppilaiden käytöstä. Tämän seurauksena biojätteen määrä väheni huomattavasti. Biojätettä syntyy vain servieteistä ja perunankuorista, joille on oma keräysastiansa palautuslinjalla. Yhtenäiskoulun alaluokkalaisille siirtyminen ei tuottanut ollenkaan ongelmia, ja yläluokillakin jupistiin asiasta vain alkuun. Oppilaat ovat tietoisia siitä, että saavat annostella ruokansa itse ja ottaa kerrallaan ruokaa niin paljon tai vähän kun haluavat. Aina saa myös ottaa lisää, joten ei pitäisi olla mitään syytä miksi ruokaa jää lautaselle.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Biojätteen määrä vähenee konkreettisesti ja oppilaat oppivat uusia käyttäytymistapoja. Oppilaat ymmärtävät omat vaikutusmahdollisuutensa ja koko koulu puhaltaa yhteen hiileen yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Yhteystiedot

Tapanilan ala-aste, Helsinki
Kulosaaren ala-aste, Helsinki
Hiidenkiven peruskoulu, Helsinki